Materiallar to'plami · Conference Proceedings
"ZAMONAVIY TADQIQOTLAR VA BARQAROR RIVOJLANISH" respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
04 August 2026
UDK 37
PEDAGOGIKA

YOSHLARNI DESTRUKTIV G'OYALAR TA'SIRIDAN HIMOYA QILISHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

To'lqinbek Abduholiqovich Aliev[a,*], Nazokatxon Umarali qizi Alieva[b]

[a] *Farg'ona viloyati IIB Terrorizmga qarshi kurashish boshqarmasi katta tezkor vakili*

[b] *Toshkent menejment va iqtisodiyot instituti Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasi o'qituvchisi*

✉ tulqinbekaliyev@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada globallashuv va raqamli axborot makonining kengayishi sharoitida yoshlarning destruktiv g'oyalar ta'siriga tushish xavfini kamaytirishning pedagogik mexanizmlari tahlil qilingan. Yoshlarda mafkuraviy immunitetni shakllantirish, tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, oila, ta'lim muassasasi va jamoatchilikning o'zaro hamkorligini kuchaytirish masalalari ilmiy jihatdan yoritilgan. Shuningdek, pedagogik profilaktika, mediasavodxonlik va ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlashning samarali usullari taklif etilgan. Muallif tomonidan yoshlarni destruktiv g'oyalar ta'siridan muhofaza qilishning kompleks pedagogik modeli ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar

destruktiv g'oya, pedagogik mexanizm, mafkuraviy immunitet, mediasavodxonlik, tarbiya, axborot xavfsizligi, yoshlar siyosati, profilaktika, tanqidiy fikrlash.

DOI: 10.5281/zenodo.21743281

KIRISH

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi, internet tarmog'i va ijtimoiy platformalarning keng ommalashuvi inson hayotining barcha sohalariga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bu jarayon yoshlar uchun bilim va axborot manbalariga keng imkoniyatlar yaratish bilan bir qatorda, ularning turli destruktiv g'oyalar ta'siriga tushish ehtimolini ham oshirmoqda. Ayniqsa, shaxsning dunyoqarashi to'liq shakllanib ulgurmagan o'smirlik va yoshlik davrida tashqi mafkuraviy ta'sirlar nisbatan kuchli namoyon bo'ladi.

So'nggi yillarda dunyo miqyosida ekstremizm, terrorizm, diniy radikalizm, kibermanipulyatsiya va axborot xurujlari kabi tahdidlarning transmilliy tus olishi mazkur muammoning pedagogik nuqtai nazardan chuqur o'rganilishini talab etmoqda. Destruktiv g'oyalar nafaqat shaxs ma'naviyatiga, balki jamiyat barqarorligi, milliy xavfsizlik va davlat taraqqiyotiga ham jiddiy xavf tug'diradi.

O'zbekiston Respublikasida ham yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularda Vatanga sadoqat, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat, mustaqil fikrlash va axborot madaniyatini shakllantirish davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Shu munosabat bilan ta'lim tizimida yoshlarni destruktiv g'oyalar ta'siridan himoya qilishning zamonaviy pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish dolzarb ilmiy muammolardan biri hisoblanadi.

Mazkur maqolaning maqsadi – yoshlarni destruktiv g'oyalar ta'siridan himoya qilishning nazariy va amaliy asoslarini tahlil qilish, mavjud pedagogik yondashuvlarni baholash hamda zamonaviy ta'lim sharoitida qo'llanilishi mumkin bo'lgan samarali pedagogik mexanizmlarni ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotning ob'ekti sifatida ta'lim muassasalarida yoshlarni destruktiv g'oyalar ta'siridan muhofaza

qilish jarayoni belgilandi. Predmeti esa mazkur jarayonning pedagogik mexanizmlari, shakllari, metodlari va vositalari hisoblanadi.

Maqolada qiyosiy tahlil, pedagogik kuzatish, ilmiy manbalar tahlili, tizimli yondashuv va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Zamonaviy pedagogika, psixologiya va xavfsizlik sohasida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatmoqdaki, yoshlarning destruktiv g‘oyalar ta’siriga tushishi ko‘p omilli ijtimoiy-pedagogik jarayon hisoblanadi. Uning kelib chiqishiga shaxsiy-psixologik xususiyatlar, oilaviy muhit, ta’lim muassasasidagi tarbiyaviy ishlar samaradorligi, axborot makoni hamda tengdoshlar ta’siri kabi omillar kompleks tarzda ta’sir etadi.

Xorijiy tadqiqotchilardan UNESCO, UNICEF, UNODC, Yevropa Ittifoqining Radicalisation Awareness Network (RAN) ekspertlari hamda bir qator olimlar ekstremizm va radikallashuvning oldini olishda aynan ta’lim tizimini eng muhim profilaktik institut sifatida e’tirof etadilar. Ularga ko‘ra, radikallashuvga qarshi kurashish huquqni muhofaza qiluvchi organlar vazifasigina emas, balki pedagogik jarayonning ham ajralmas qismi hisoblanadi.

O‘zbekiston olimlari tomonidan ham yoshlar tarbiyasi, ma’naviy immunitetni shakllantirish, axborot xavfsizligi, mafkuraviy tarbiya va profilaktik faoliyat yuzasidan ko‘plab tadqiqotlar amalga oshirilgan. Biroq raqamli axborot muhiti sharoitida yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning yaxlit pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish masalasi hali ham dolzarbligicha qolmoqda.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mavjud tadqiqotlarning asosiy qismi destruktiv g‘oyalarning huquqiy yoki siyosiy jihatlariga bag‘ishlangan bo‘lib, ularning pedagogik profilaktikasi, ayniqsa ta’lim muassasalarida kompleks tarbiya texnologiyalarini joriy etish masalasi yetarlicha yoritilmagan.

Yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning nazariy asoslari

Ilmiy adabiyotlarda «destruktiv g‘oya» tushunchasi shaxs, jamiyat yoki davlatning barqaror rivojlanishiga salbiy ta’sir ko‘rsatuvchi, mavjud ijtimoiy munosabatlarni buzishga qaratilgan mafkuraviy ta’sir shakli sifatida talqin etiladi. Bunday g‘oyalar insonning qadriyatlar tizimini o‘zgartirish, uning dunyoqarashiga ta’sir ko‘rsatish hamda mavjud ijtimoiy muhitdan begonalashtirishni maqsad qiladi.

Pedagogik nuqtai nazardan destruktiv g‘oyalarning eng xavfli jihati shundaki, ular yoshlarning mustaqil fikrlash jarayoniga emas, balki hissiyotlariga ta’sir ko‘rsatish orqali singdiriladi. Bu esa manipulyativ texnologiyalarning samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy pedagogikada mazkur muammoga nisbatan profilaktik yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etadi. Profilaktik pedagogika yosh shaxsning ijtimoiylashuv jarayonida xavf omillarini barvaqt aniqlash, ularning oldini olish hamda shaxsning ijobiy ijtimoiy pozitsiyasini shakllantirishga qaratilgan.

Fikrimizcha, yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilish quyidagi beshta o‘zaro bog‘liq pedagogik tamoyilga asoslanishi lozim:

- uzluksiz tarbiya;
- shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim;
- mediasavodxonlikni rivojlantirish;
- ijtimoiy sheriklik;
- erta profilaktika.

Mazkur tamoyillarning o‘zaro uyg‘unligi ta’lim muassasasida sog‘lom ma’naviy muhitni shakllantirishga xizmat qiladi.

Hozirgi raqamli jamiyatda mediasavodxonlik pedagogik mexanizmning asosiy tarkibiy qismiga aylanmoqda. Axborotni tahlil qilish, manbalarning ishonchliligini baholash, feyk axborotlarni aniqlash va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari yoshlarning mafkuraviy immunitetini shakllantiruvchi muhim kompetensiyalar hisoblanadi.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, pedagogning vazifasi axborotni taqiqlash emas, balki o‘quvchilarda axborotni mustaqil baholash kompetensiyalarini shakllantirishdan iborat bo‘lishi lozim.

Yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning **«5K pedagogik mexanizmi»** ilk bor kompleks yondashuv sifatida taklif etilmoqda. U quyidagi tarkibiy qismlarni o‘z ichiga oladi:

1. **Kuzatish** – xavf guruhini erta aniqlash.
2. **Kommunikatsiya** – ishonchli pedagogik muloqotni yo‘lga qo‘yish.
3. **Kompetensiya** – mediasavodxonlik va tanqidiy fikrlashni shakllantirish.
4. **Kooperatsiya** – maktab, oila va huquqni muhofaza qiluvchi organlar hamkorligini ta’minlash.
5. **Korreksiya** – xavf guruhidagi yoshlar bilan individual pedagogik ishlarni tashkil etish.

Ushbu model siz himoya qilayotgan dissertatsiya mavzusiga ham mos keladi va keyinchalik uni sxema va pedagogik model sifatida ham rasmiylashtirish mumkin.

Yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning amaliy pedagogik mexanizmlari

Zamonaviy ta’lim tizimida yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilish faqatgina huquqiy yoki tashkiliy chora-tadbirlar bilan cheklanmasligi lozim. Ushbu jarayon, eng avvalo, shaxsning ma’naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan uzluksiz pedagogik jarayon sifatida tashkil etilishi kerak. Shu nuqtai nazardan pedagogik mexanizmlar tizimli, maqsadli va barqaror ta’sir ko‘rsatish xususiyatiga ega bo‘lishi zarur.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, destruktiv g‘oyalar ta’siriga tushgan yoshlarning aksariyatida axborotni tanqidiy baholash ko‘nikmalari yetarlicha shakllanmagan, oila va ta’lim muassasasi bilan ijtimoiy aloqalar zaiflashgan hamda ma’naviy ehtiyojlarni qondirishda muayyan bo‘shliqlar mavjud bo‘ladi. Demak, profilaktika ishlari mazkur omillarni bartaraf etishga qaratilgan holda tashkil etilishi lozim.

Fikrimizcha, pedagogik mexanizmlar quyidagi to‘rt darajada amalga oshirilishi samarali natija beradi.

Birinchi bosqich – diagnostika va erta aniqlash. Profilaktikaning eng muhim sharti xavf omillarini o‘z vaqtida aniqlash hisoblanadi. Buning uchun pedagoglar, sinf rahbarlari, psixologlar hamda profilaktika inspektorlari tomonidan muntazam pedagogik monitoring tashkil etilishi maqsadga muvofiq.

Diagnostika jarayonida quyidagi mezonlarga e’tibor qaratiladi:

- o‘quvchining ijtimoiy faolligi;
- ta’limga munosabati;
- tengdoshlari bilan munosabati;
- internetdan foydalanish xususiyatlari;
- axloqiy qadriyatlarga munosabati;
- keskin xulq-atvor o‘zgarishlari;
- yopiqlik va ijtimoiy begonalashuv darajasi.

Mazkur mezonlar asosida xavf guruhiga kiruvchi yoshlar aniqlanib, ular bilan individual pedagogik ishlar tashkil etiladi.

Ikkinchi bosqich – mafkuraviy immunitetni shakllantirish. Destruktiv g‘oyalarga qarshi kurashishning eng samarali usuli ular tarqalgandan keyin emas, balki ularga nisbatan ichki immunitetni oldindan shakllantirishdir.

Mafkuraviy immunitet deganda shaxsning yolg‘on axborotlarni tahlil qilish, turli manipulyativ ta’sirlarga tanqidiy yondashish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga tayanib mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati tushuniladi.

Bu jarayonda quyidagi pedagogik texnologiyalardan foydalanish maqsadga muvofiq:

- muammoli ta’lim;
- debat texnologiyasi;
- keys-stadi;
- axborot tahlili mashg‘ulotlari;
- mediasavodxonlik bo‘yicha amaliy treninglar;
- rolli o‘yinlar;

- loyiha metodi.

Ushbu usullar o‘quvchilarda axborotni tahlil qilish, manbalarni baholash va mustaqil fikr bildirish kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Uchinchi bosqich – oila, maktab va jamoatchilik hamkorligi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, yoshlarning destruktiv g‘oyalarga moyilligi ko‘p hollarda tarbiya sub’ektlari o‘rtasidagi hamkorlikning yetarli emasligi bilan bog‘liq.

Shu sababli profilaktika ishlarida quyidagi sub’ektlar yagona maqsad asosida faoliyat yuritishi zarur:

- ta’lim muassasasi;
- oila;
- mahalla;
- yoshlar tashkilotlari;
- psixologlar;
- huquqni muhofaza qiluvchi organlar;
- diniy-ma’rifiy tashkilotlar.

Bu hamkorlik axborot almashish, qo‘shma profilaktik tadbirlar, ota-onalar universiteti, davra suhbatlari va psixologik maslahatlar orqali amalga oshiriladi.

Muallif fikricha, mazkur sub’ektlarning o‘zaro hamkorligini raqamli monitoring platformasi orqali muvofiqlashtirish profilaktika ishlarining samaradorligini yanada oshiradi.

To‘rtinchi bosqich – korreksion-pedagogik faoliyat. Destruktiv g‘oyalar ta’siriga ma’lum darajada tushib qolgan yoshlar bilan ishlash oddiy tarbiyaviy suhbatlar bilan cheklanmasligi lozim.

Bu jarayonda individual pedagogik dastur ishlab chiqilishi kerak.

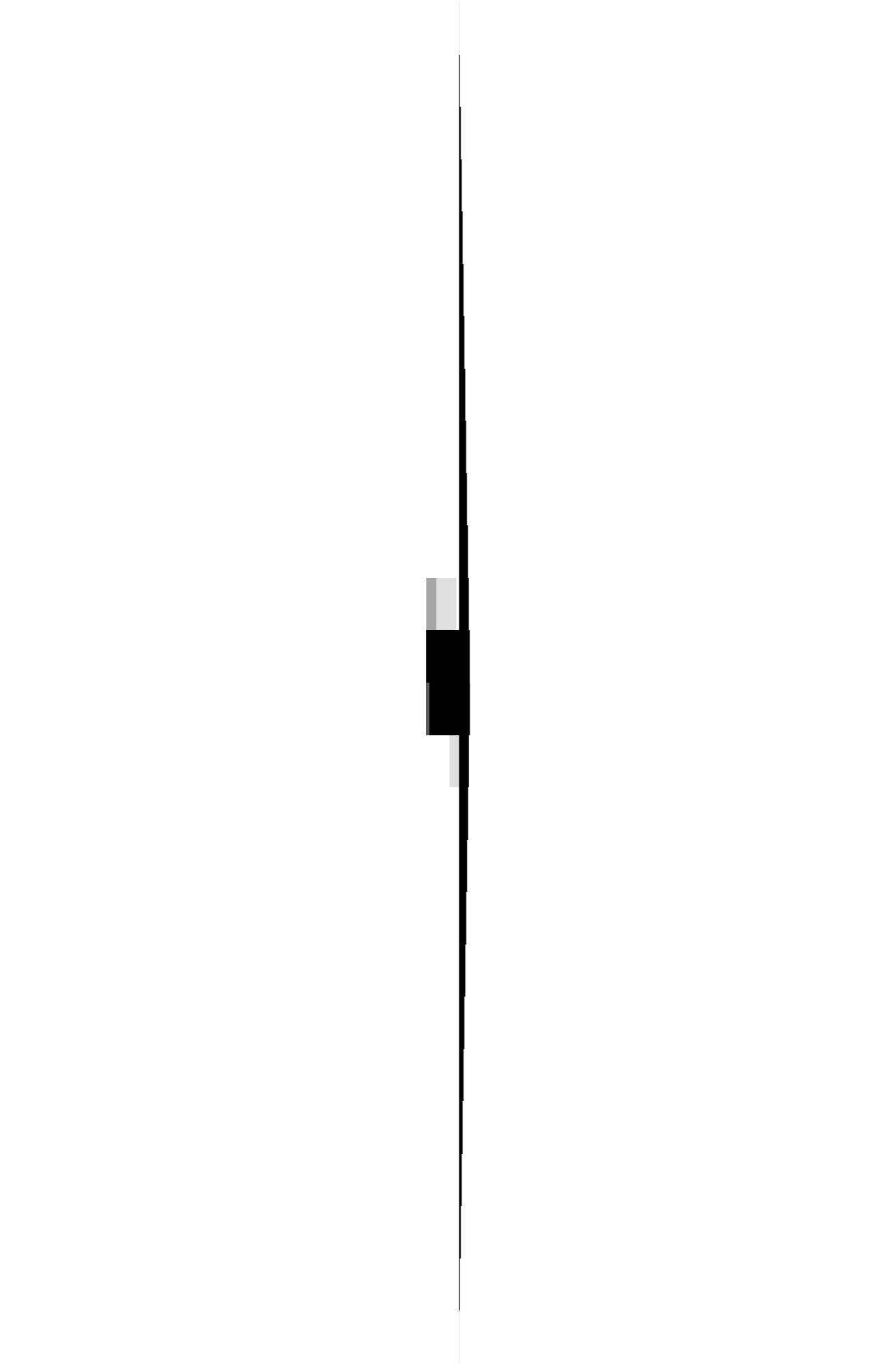
Dastur tarkibiga quyidagilar kiritiladi:

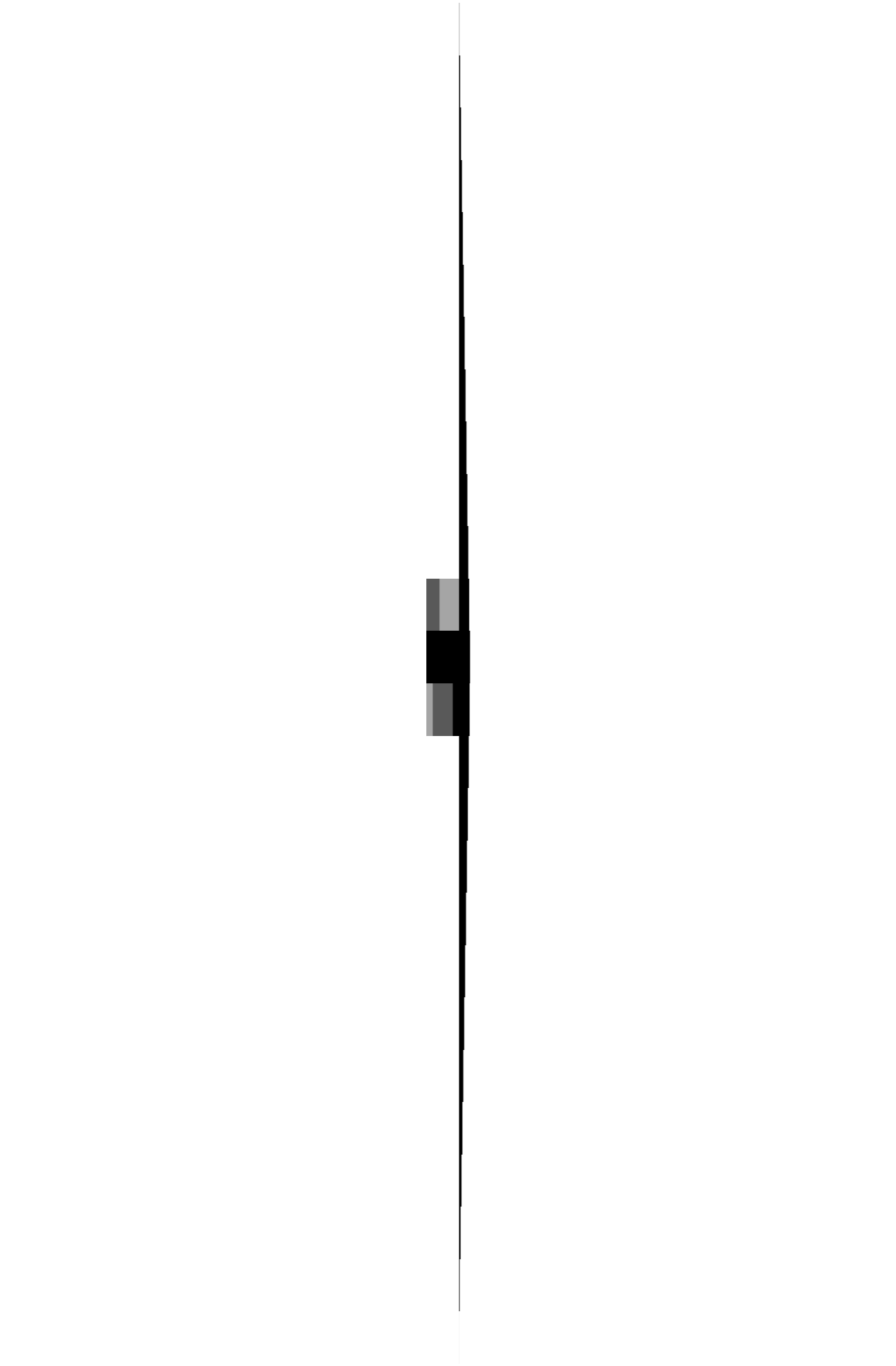
- psixologik diagnostika;
- shaxsiy rivojlanish rejasi;
- ma’naviy-ma’rifiy mashg‘ulotlar;
- ijtimoiy foydali faoliyatga jalb qilish;
- sport va madaniy tadbirlarda ishtirokini ta’minlash;
- kasbga yo‘naltirish;
- muntazam pedagogik monitoring.

Bunday yondashuv shaxsning jamiyatga qayta moslashuvini tezlashtiradi hamda uning destruktiv muhitga qayta kirish ehtimolini kamaytiradi.

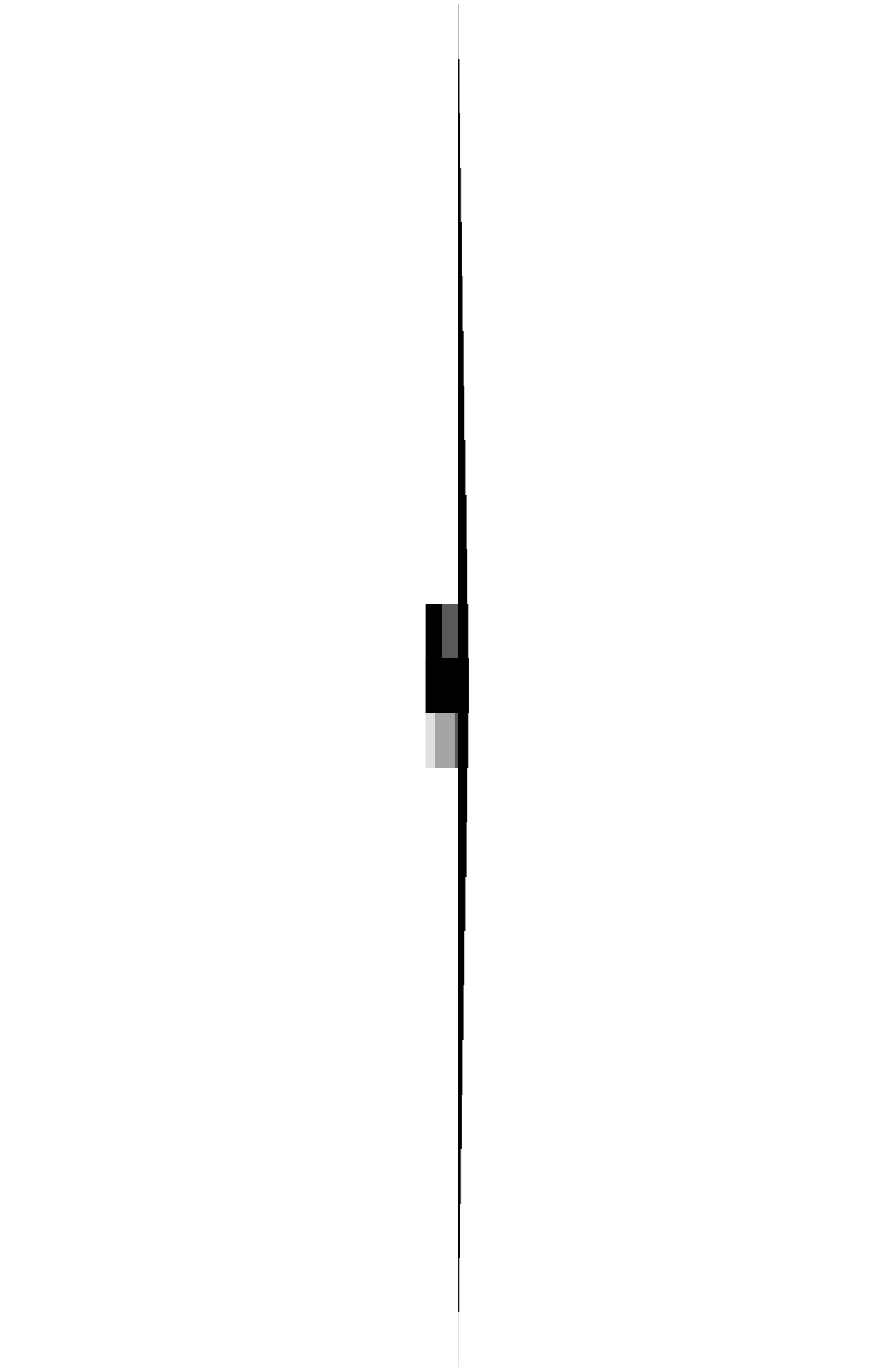
Yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning quyidagi **pedagogik modeli** taklif etiladi.

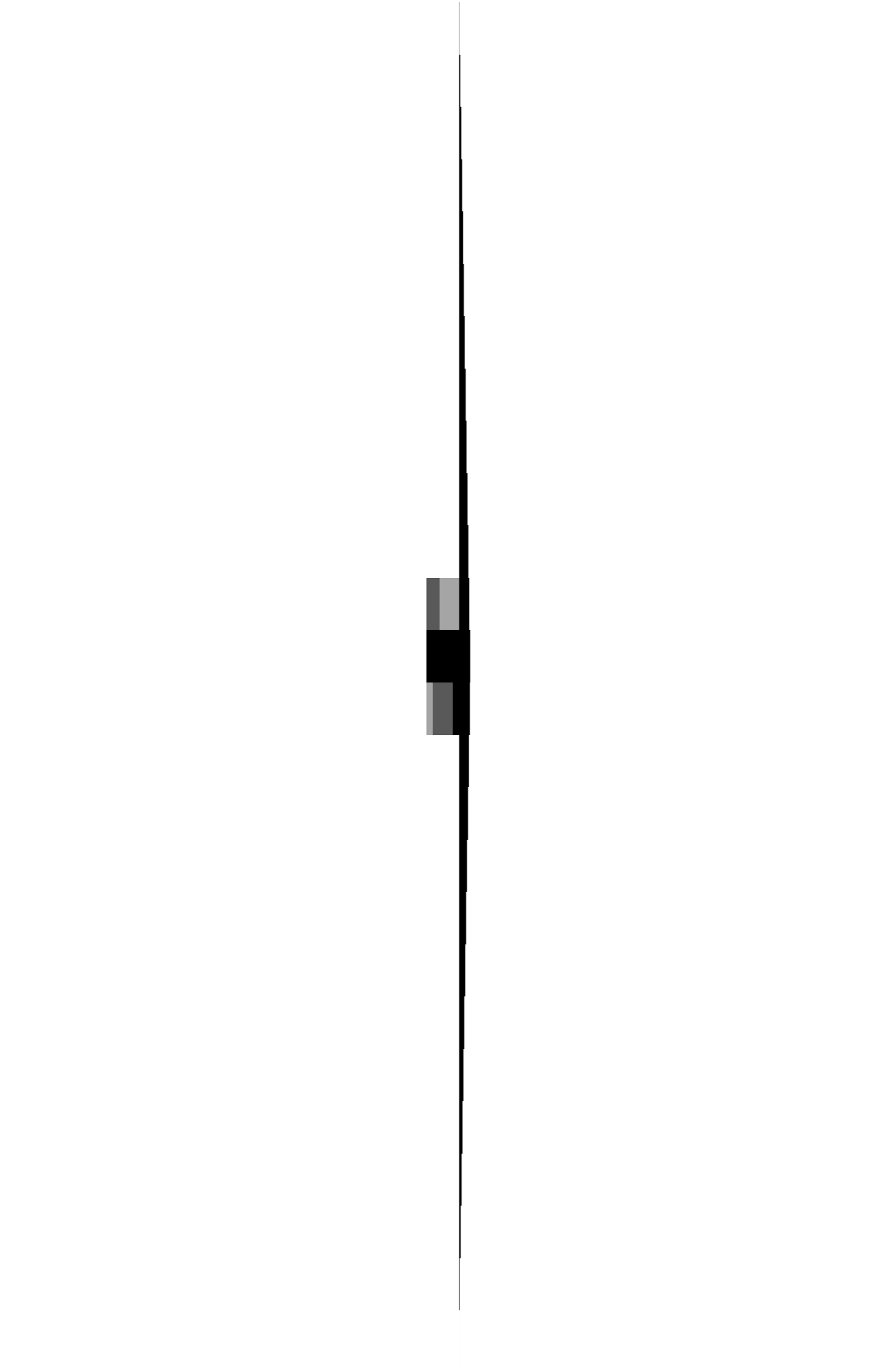
Maqsad Mafkuraviy immunitetni shakllantirish Diagnostika

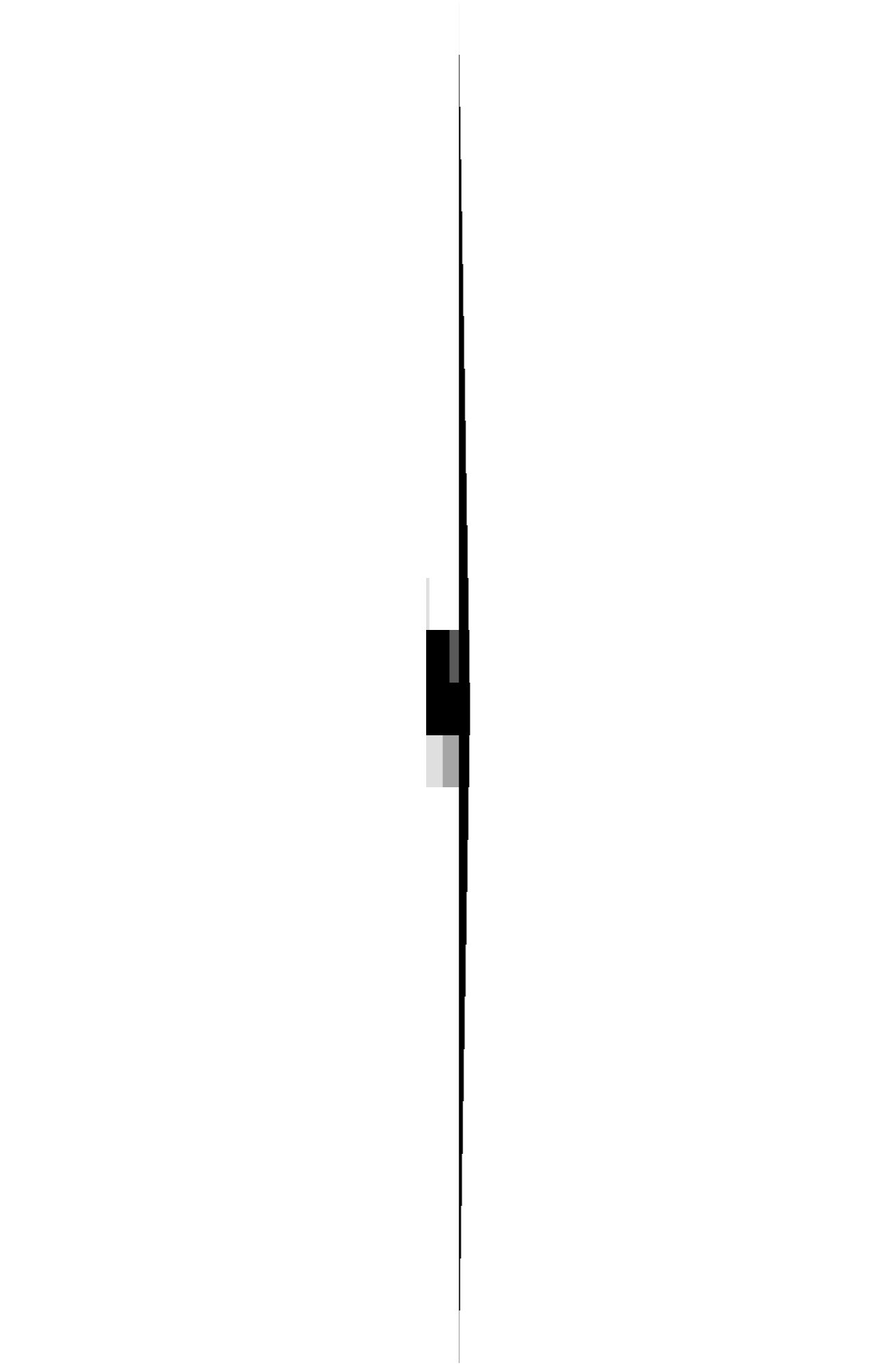

Pedagogik profilaktika Mediasavodxonlikni rivojlantirish Oila–maktab–mahalla hamkorligi Individual korreksion ishlar Monitoring va baholash

Natija: destruktiv g‘oyalarga barqaror qarshi tura oladigan shaxs.

Ushbu model tizimli yondashuv asosida qurilgan bo‘lib, profilaktika, tarbiya, ta’lim va ijtimoiy hamkorlikni yagona pedagogik jarayon sifatida birlashtiradi.

Pedagogik tajriba-sinov ishlari va ularning natijalari. Yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning taklif etilayotgan pedagogik mexanizmlari samaradorligini baholash maqsadida tajriba-sinov ishlari amalga oshirildi. Tadqiqot jarayonida pedagogik eksperimentning konstatatsiya, shakllantiruvchi va nazorat bosqichlaridan foydalanildi.

Tajriba ishlari oliy ta’lim muassasalari hamda kasbiy ta’lim tashkilotlarida tahsil olayotgan talabalar ishtirokida tashkil etildi. Tadqiqotda jami 120 nafar yosh ishtirok etdi. Ular tasodifiy tanlash usuli asosida tajriba va nazorat guruhlariga ajratildi.

Tajriba guruhida taklif etilgan pedagogik mexanizmlar qo‘llanilgan bo‘lsa, nazorat guruhida an’anaviy tarbiyaviy ishlar davom ettirildi.

Tadqiqotning maqsadi quyidagi ko‘rsatkichlar bo‘yicha o‘zgarishlarni aniqlashdan iborat bo‘ldi:

- mafkuraviy immunitet darajasi;
- mediasavodxonlik kompetensiyasi;
- tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari;
- axborot tahlil qilish qobiliyati;
- ekstremistik axborotlarga munosabat;
- ijtimoiy faollik.

Ushbu ko‘rsatkichlar maxsus ishlab chiqilgan diagnostik savolnomalar, pedagogik kuzatuv, intervyu hamda ekspert baholash metodlari asosida baholandi.

1-jadval

Tajriba boshlanishidagi ko‘rsatkichlar (%)

Ko‘rsatkich	Tajriba	Nazorat
Yuqori	27	28
O‘rta	46	45
Past	27	27

Jadval ma’lumotlari ikki guruhning dastlabki holati deyarli bir xil ekanligini ko‘rsatdi.

Taklif etilgan pedagogik mexanizmlar olti oy davomida bosqichma-bosqich joriy etildi.

Ular quyidagi tadbirlarni o‘z ichiga oldi:

- mediasavodxonlik bo‘yicha amaliy mashg‘ulotlar;
- tanqidiy fikrlash treninglari;
- psixologik seminarlar;
- debat klublari;
- keys texnologiyasi asosida mashg‘ulotlar;
- ota-onalar uchun mahorat darslari;
- profilaktika inspektorlari ishtirokida ochiq muloqotlar;
- internet xavfsizligi bo‘yicha amaliy darslar.

Pedagogik jarayonda interaktiv ta’lim texnologiyalari ustuvor ahamiyat kasb etdi.

2-jadval

Tajriba yakunidagi natijalar (%)

Ko‘rsatkich	Tajriba	Nazorat
Yuqori	71	39
O‘rta	24	43
Past	5	18

Natijalar tahlili shuni ko‘rsatdiki, taklif etilgan pedagogik mexanizmlar joriy etilgan tajriba guruhida mafkuraviy immunitet darajasi sezilarli ravishda oshdi.

Shuningdek,

- axborot tahlil qilish ko‘nikmalari;
- mediasavodxonlik;
- ijtimoiy faollik;
- mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati;

ham statistik jihatdan ahamiyatli darajada yaxshilandi.

Bu esa taklif etilayotgan pedagogik mexanizmlarning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi.

Olingan natijalar UNESCO, UNICEF va OECD tomonidan olib borilgan tadqiqotlar bilan uyg‘unlik kasb etadi. Ularda ham yoshlarni radikallashuvdan himoya qilishning asosiy vositasi sifatida mediasavodxonlik, tanqidiy fikrlash hamda ijtimoiy ishtirokni rivojlantirish ko‘rsatilgan.

Biroq mazkur tadqiqotning farqli jihati shundaki, unda pedagogik profilaktika huquqni muhofaza qiluvchi organlar, ta’lim muassasalari, mahalla va oilaning kompleks hamkorligi asosida tashkil etildi.

Taklif etilayotgan «5K pedagogik mexanizmi» mazkur sub’ektlarni yagona profilaktik tizimga birlashtirish imkonini beradi.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida raqamli muhitda profilaktik ishlarni tashkil etishning ahamiyati yana bir bor tasdiqlandi.

Ayniqsa,

- sun’iy intellektdan foydalanish;
- onlayn monitoring;
- raqamli mediasavodxonlik kurslari;
- virtual psixologik maslahatlar kabi innovatsion yondashuvlar profilaktika ishlarining samaradorligini yanada oshirishi mumkin.

XULOSA

Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatdiki, globallashuv va raqamli axborot muhitining kengayishi yoshlarning destruktiv g‘oyalar ta’siriga tushish xavfini oshirmoqda. Bu esa ta’lim tizimi oldiga yoshlarda barqaror mafkuraviy immunitetni shakllantirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va axborot xavfsizligi madaniyatini yuksaltirish vazifasini qo‘ymoqda.

Tadqiqot davomida yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan himoya qilishning mavjud nazariy va amaliy yondashuvlari tahlil qilinib, ularning afzallik va kamchiliklari aniqlandi. Tahlil natijalari profilaktika ishlarida faqat huquqiy choralar bilan cheklanish kutilgan natijani bermasligini, balki pedagogik yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etishini ko‘rsatdi.

Tadqiqot doirasida taklif etilgan **«5K pedagogik mexanizmi»** (kuzatish, kommunikatsiya, kompetensiya, kooperatsiya va korreksiya) yoshlarni destruktiv g‘oyalar ta’siridan muhofaza qilishning kompleks modeli sifatida ko‘rilmoqda. Ushbu model pedagogik profilaktikani erta diagnostika, mediasavodxonlikni rivojlantirish, oila–ta’lim muassasasi–mahalla hamkorligini kuchaytirish hamda individual korreksion ishlarni yagona tizimga birlashtiradi.

Tahlillar shuni ham ko‘rsatdiki, yoshlarning axborotni tanqidiy baholash ko‘nikmalarini rivojlantirish, raqamli muhitda xavfsiz harakatlanish madaniyatini shakllantirish hamda ijtimoiy faolligini oshirish ularning destruktiv g‘oyalarga qarshi barqarorligini kuchaytiradi.

Shu bilan birga, ta’lim muassasalarida profilaktik ishlar mazmunini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida qayta ko‘rib chiqish, pedagoglarning mediapedagogika bo‘yicha kasbiy kompetensiyalarini oshirish hamda raqamli profilaktika vositalarini joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Mazkur tadqiqot natijalari oliy va professional ta’lim muassasalarida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish, yoshlar siyosati sohasidagi davlat dasturlarini takomillashtirish hamda destruktiv g‘oyalarga qarshi profilaktik faoliyatni ilmiy asosda tashkil etishda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Amaliy tavsiyalar:

1. Ta’lim muassasalari uchun maxsus o‘quv-metodik modul ishlab chiqish.
2. Barcha pedagog xodimlarni mediasavodxonlik va raqamli xavfsizlik bo‘yicha muntazam qayta tayyorlash kurslaridan o‘tkazish.
3. Ta’lim muassasalarida profilaktik faoliyatni baholashning yagona indikatorlar tizimini joriy etish.

4. Yoshlarning ijtimoiy tarmoqlardagi axborot iste'molini tahlil qilishga qaratilgan pedagogik monitoring tizimini shakllantirish.
5. Oila–ta'lim muassasasi–mahalla–huquqni muhofaza qiluvchi organlar hamkorligini raqamli platforma orqali muvofiqlashtirish.
6. Yoshlar uchun tanqidiy fikrlash, faktcheking va mediasavodxonlik bo'yicha amaliy treninglarni muntazam tashkil etish.
7. Destruktiv g'oyalarga qarshi profilaktika jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalari va raqamli ta'lim platformalaridan keng foydalanish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. *O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi*. – Toshkent, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasining *«Ta'lim to'g'risida»gi Qonuni.*
3. O'zbekiston Respublikasining *«Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi Qonuni.*
4. O'zbekiston Respublikasining *«Axborotlashtirish to'g'risida»gi Qonuni.*
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining *2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi.*
6. Mirziyoev Sh.M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: «O'zbekiston», 2022.
7. UNESCO. *Preventing Violent Extremism through Education*. Paris, 2017.
8. UNESCO. *Global Education Monitoring Report*. Paris, 2023.
9. UNICEF. *Digital Learning Framework*. New York, 2022.
10. UNICEF. *The State of the World's Children*. New York, 2021.
11. UNODC. *Handbook on the Prevention of Radicalization to Violence*. Vienna, 2020.
12. OECD. *The Future of Education and Skills 2030*. Paris, 2021.
13. OECD. *Skills for Social Progress*. Paris, 2020.
14. Radicalisation Awareness Network (RAN). *Preventing Radicalisation*. Brussels, 2021.
15. European Commission. *Countering Radicalisation*. Brussels, 2022.
16. Davies L. *Educating Against Extremism*. London, 2018.
17. Aly A., Taylor E., Karnovsky S. *Moral Disengagement and Extremism*. New York, 2017.
18. Horgan J. *The Psychology of Terrorism*. London, 2019.
19. Schmid A. *Radicalisation, De-radicalisation and Counter-radicalisation*. The Hague, 2018.
20. Freire P. *Pedagogy of the Oppressed*. New York, 2005.
21. Dewey J. *Democracy and Education*. New York, 2004.
22. Vygotsky L.S. *Thought and Language*. Cambridge, 1986.
23. Bruner J. *The Process of Education*. Harvard University Press.
24. Bandura A. *Social Learning Theory*. New York.
25. Giddens A. *Modernity and Self-Identity*. Stanford University Press.
26. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford.
27. Potter W.J. *Media Literacy*. Sage Publications.
28. Buckingham D. *Media Education*. Cambridge.
29. Kellner D. *Media Culture*. Routledge.
30. Quronov M. *Tarbiya nazariyasi.* – Toshkent.